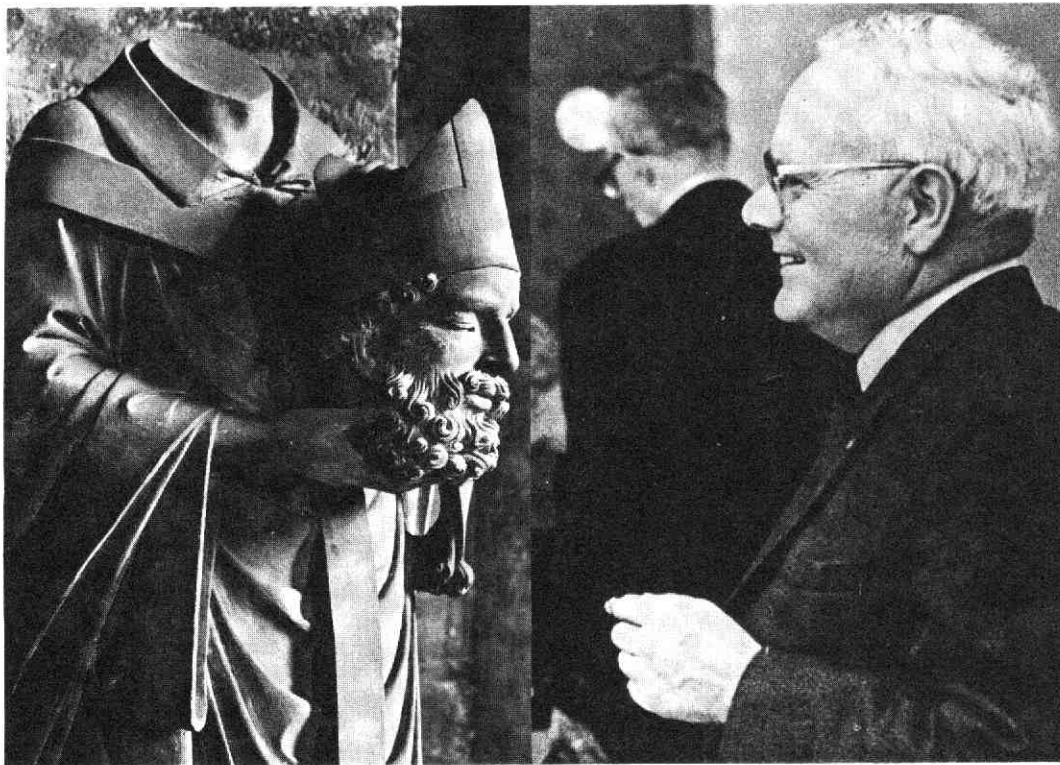

Bouwy: De voltooier

Van A.B.M. naar Catharijneconvent

De fusie is er. Het toverwoord van het derde kwart van onze eeuw heeft zelfs in de beslotenheid van de museumwereld toegeslagen. De directeur van onder de oude bedeling staat - ambtelijk dan - als de hem niet onbekende heilige Dionysius (kephalophoor) met zijn hoofd voor zich in de handen.

De latere historicus, zich over het fusie-verschijnsel buigend, zal ook hier de vraag stellen: hoe krijgen zij het bij elkaar? Oud-Utrecht behoort in zo'n geval op voorhand wat handreiking te verlenen.

Van de christelijk culturele dis bleken boven verwachting in de 19e eeuw ten onzent heel wat kruimels over gebleven. Toen Mgr. Van Heukelum het „verzamel de brokken“ (Joh. 6.12) had ter hand genomen en mede-inzamelaars had gevonden, begon men van lieverlee wel wat tegen de twaalf korven aan te kijken. De werkers van het eerste en derde uur: Rientjes, Jan Eloy Brom en Timmers leverden het wetenschappelijk grondwerk annex fundering, maar onduidelijk bleef hoe de opvolgers het gebouw in de vorm zouden gieten.

Interessant is het misschien om vast te stellen, dat in het aartsbisdom Keulen ongeveer gelijktijdig de ontwikkeling parallel verloopt. Ook daar een doorzettende domprelaat, Mgr. Schnütgen, die „op eigen vuist“ begint te verzamelen als daar in de vorige eeuw kerkelijk kunstbezit op drift begint te geraken. Wanneer de wassende stroom de enkeling in het Keulse te machtig dreigt te worden en hij een beroep op zijn aartsbisdom doet, weet men - in tegenstelling tot Utrecht - de boot af te houden en ... de stad Keulen er weinig gelukkig mee te maken. In Utrecht heeft het aartsbisschoppelijk museum het - vanwege de financiële lasten - wat onderkoelde bestaan van zorgkind. Tenslotte is museumbeheer hoogstens een zijdelingse kerkelijke taak. Dient echter gezegd, dat ABM in de Willibrordstad beslist niet stond voor: Algemene Ballast Mij. Wel heeft men lang voelen aankomen, dat te avond of te morgen het roer radicaal om zou moeten.

Dat de Bussumse boreling uit 1915 dit karwei zou moeten klaren, liet zich intussen niet voorspellen.

Diens studie Kunstgeschiedenis en Archeologie aan de Gemeente Universiteit van Amsterdam 1936-1941 was een goede aanzet. Beter misschien nog het verworven inzicht - geformuleerd door de latere hoogleraar Enklaar - dat kunstgeschiedenis zich verhoudt tot geschiedenis als kunst- tot echte boter. Volgde derhalve midden in de oorlog in 1942 een doctoraalexamen Vaderlandse-, Algemene en Economische geschiedenis. Om helemaal in de sfeer van het wat bedrukte toekomstig Utrechts werkterrein te komen, moet het directeurschap (1943-1946) van „Onse Lieve Heer op Solder“ haast een symbolische uitverkiezing lijken. Maar meer nog moet de voorbereiding van het proefschrift „Middeleeuwse beeldhouwkunst in de noordelijke Nederlanden“, cum laude in 1947 verdedigd, de weg naar het ABM hebben uitgestippeld.

Moet de symbiose, welke al vroeg in 1920 werd aangegaan met het Centraal Museum van de stad Utrecht een gezonde bodem zijn voor wetenschappelijk gedijen, de beide sterk uitdijende verzamelingen maakten het „Lebensraum“ er niet breder - en zoals zulks gemeenlijk gaat - de atmosfeer er niet luchtiger op. Beide moesten uiteindelijk kunnen expanderen, want „wat hadden zij al niet bij elkaar gekregen“.

Intussen groeide de welvaart tot een milder financieel - en het gezonder denken tot een oecumenischer klimaat. De tijd werd rijp, dat een sprong gemaakt zou moeten en kunnen worden.

De Zacheusfactuur van Bouvy met zijn strategische keuze van de vijfboom als uitgangspunt had hem het veld breed doen overzien en van zijn tak af snuifde hij het goede klimaat. Vermoedelijk vragen nu ook de Dordse vaders met de grondleggers van de Oud-

Bisschoppelijke Clerezy zich in hun respectieve rustplaatsen af: hoe krijgen zij het bij elkaar: schaap en bok in één hok?

Wie de voorlopig schone voleinding van Bouvy's droom aan de Nieuwe Gracht in ogenschouw neemt en daar bij bedenkt, dat niet alleen de verschillende christelijke denominaties in het gelid moesten worden gebracht, maar ook een band tussen hen en de financiële dragers van het geheel, rijk en gemeente, vraagt zich af: hoe krijgen zij het bij elkaar? Malicieus valt misschien op te merken, dat in de 21e eeuw bij betrokkenen nog wel eens de vraag kan rijzen: hoe krijg je deze handig verstrengelde Gordiaanse knoop weer uit elkaar?

Wat intussen onomstotelijk wel vast staat, is, dat, ook al situeer je een rijksmuseum (dat de cultuurgeschiedenis van het christendom in Nederland moet tonen) in een nog zulk een fraai klooster- en kathedraalcomplex, de objecten erin niet meer functioneel zijn. Daarom durf ik aan het slot er even een „gulden wierookvat“ uit te lichten. Niemand beter dan Bouvy weet, dat als in liturgicis een officiant werd bewierookt het niet om diens persoon ging. Als het wierookvat dan nu even wordt gezwaaid gaat het om de werkers van alle uren, maar bijzonder die van het negende uur.

Op het terrein van letteren en kunst was men in voorbije jaren soms gewoon de termen „republiek van de letteren“, „republiek van de kunst te hanteren. Het stille vermoeden nu bestaat bij mij, dat wanneer later de geschiedenis van het „Rijksmuseum Het Catharijneconvent“ aan bod komt, Bouvy's initialen DPRA geacht zullen worden te staan voor **De Re Publica Aurea**, de periode Bouvy met het gouden randje.

M. P. van Buijtenen

De registers van persoonsnamen in „der stat dagelix boec . . . 1449-1500¹⁾“

In het najaar van 1980 zijn de registers op de persoonsnamen die voorkomen in het Raads Dagelijks Boek van de tweede helft der 15e eeuw gereed gekomen. In een eerder verschenen artikel over de activiteiten van de paleografische werkgroepen bij de Gemeentelijke Archiefdienst is daar al melding van gemaakt, maar ik neem niet aan dat ieder lid van Oud-Utrecht van dit verhaal kennis heeft genomen 2).

Dat nu aan het verzoek om inzage van de betreffende registers kan worden voldaan is te danken aan de inzet van enkele tientallen leden van genoemde paleografische werkgroepen, die in de periode 1974-1978 onder mijn leiding de weerbarstige 15e eeuwse teksten transcribeerden.

De samenstelling van de registers - die ongeveer 20.000 namen van personen 3) bevatten - komt voor

rekening van mevrouw B. J. M. Koppelman-Geerars alhier. De registers vormen samen met de transcripties een welkome en nuttige handwijzer om snel de zaken te vinden, waarmee een bepaalde persoon bemoeienis had. Vandaar dat de registers een plaats in de studiezaal van de Archiefdienst hebben gekregen, zodat iedere geïnteresseerde bezoeker de gelegenheid wordt geboden om historisch onderzoek in de meest ruime zin van het woord te verrichten.

Functielijsten van 600 Utrechtse burgers 1441-1460

Door twee andere Utrechtse - mevrouw G. J. den Daas en de heer J. A. den Daas - zijn zogenaamde functielijsten gemaakt van ongeveer 600 vooraanstaande stadgenoten, die in de periode 1441-1460